

кількості зерен при пізніх строках сівби підвищує масу зерна з колосу майже в однакових співвідношеннях.

По аналізу лімітів варіювання видно, що формування M_1 з підвищеним рівнем ознаки вищий в ранньому строкові сівби ніж в пізньому. Що стосується генетичного коефіцієнту варіації, за досліджуваними ознаками КЗ і M_1 , то в другому строкові сівби рівень його формування був переважно меншим, ніж у пізньому строкові сівби.

Таким чином, аналіз довготривалого досліді по вивченню двох ознак як головних складових продуктивності показав, що рівень формування ознак – «кількість зерен у колосі» (КЗ) та «маса зерна з колоса» (M_1) були вищими у ранньому строкові сівби, ніж у пізньому.

Список використаних джерел

1. Тищенко В.Н., Чекалин Н.М. Генетические основы адаптивной селекции озимой пшеницы в зоне лесостепи. – Полтава: РВВ Полтавської державної аграрної академії, 2005. – 270 с. – (Монографія).

2. Тищенко В.М., Томіна М.В., Дубенець М.В. Формування та мінливість ознак у пшениці м'якої озимої в стресових умовах середовища /Науково-практичний журнал «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин». Випуск №2 (23).- Київ, 2015 р.- с. 18-22.

ВИКОРИСТАННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ

**Вертелецький А.С.,
здобувач СВО «Магістр»
факультету агротехнологій та екології**

**Науковий керівник –
Баган А.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент**

Кукурудза є найважливішою зерновою і кормовою культурою сучасного землеробства. За врожайністю вона займає перше місце в світі, значно випереджаючи інші зернові культури.

Поширення кукурудзи у світовому землеробстві пояснюється її біологічними особливостями, пристосованістю рослин до різних умов вирощування, а також високою урожайністю в зв'язку з використанням явища гетерозису.

Для створення сучасних гібридів потрібно мати різноманітний вихідний матеріал – самозапильні лінії, що мають властивості передавати гібридам цінні ознаки [1].

Нові лінії можна одержати з придатних місцевих і селекційних сортів, популяцій, ранньостиглих і середньоранніх гібридів світової та вітчизняної селекції, синтетичних популяцій.

Про підвищену цікавість селекціонерів до місцевих сортів, як джерел цінних генів, свідчить низка повідомлень [2].

Оптимальний гібрид повинен мати середньовиражену реакцію на середовище та високу стабільність у вузькому значенні. Для одержання високих та стабільних урожаїв зерна кукурудзи в кожному господарстві необхідно мати спектр гібридів, які мають різноманітний тип реакції на мінливість умов середовища, в тому числі інтенсивного типу - для одержання максимальних урожаїв на зрошуваних полях; гомеостатичні - для одержання гарантованого врожаю на низькородючих та незрошуваних полях; середньопластичні, які мають широкий адаптивний потенціал для одержання відносно стабільних урожаїв на полях з низьким агрофоном.

Багатокачанність - це ознака, яка сприяє стабілізації урожайності кукурудзи в умовах посухи. В сприятливих умовах такі гібриди дають більш високі урожаї зерна, а в посушливих - у них практично відсутні безплідні рослини. Тому рівень урожайності у них знижується менше, ніж у однокачанних. Встановлено, що ознака багатокачанності обумовлена напрямом селекційного добору, пов'язаного з екологічними умовами зони. Адаптивний потенціал кукурудзи забезпечується стабільним урожаєм за рахунок багатокачанності.

Значна увага у вивченні ліній кукурудзи як вихідного матеріалу приділяється також стабільності продуктивності та її елементів. Продуктивність зерна з однієї рослини визначається кількістю зерен та їх масою. Кількість зерен на початку залежить від кількості рядів і зерен у ряду. Більш стабільною ознакою є кількість рядів. Опосередковано кількість зерен у ряді залежить від довжини початку. За сприятливих умов температури та вологості зерно інтенсивно накопичує продукт фотосинтезу і, таким чином, компенсується рівень продуктивності за рахунок підвищеної маси 1000 зерен [3]. Для забезпечення максимального виробничого результату необхідна порівняльна оцінка гібридів кукурудзи, виявлення найбільш продуктивних для даної зони вирощування та рекомендації до їх впровадження у виробництво, на що вказують результати досліджень Переверзєва Д.С. [5].

Гібриди кукурудзи під час дотримання технології вирощування в умовах нестійкого зволоження Лісостепу України можуть забезпечити урожайність зерна: ранньостиглі – 80 ц/га, середньостиглі – 80-90 ц/га, пізньостиглі – 90-100 ц/га та високу економічну ефективність, про що свідчать результати досліджень Нечаєва В. І., Александрова В. А. [4].

Залучаючи вихідний матеріал, потрібно зважати на стресові погодні умови зони, де ведеться селекція. Ефективність гетерозисної селекції кукурудзи визначається наявністю різноманітних самозапильних ліній, цінних за низкою господарських та біологічних ознак. Сучасна гетерозисна селекція кукурудзи для значного підвищення врожайності гібридів потребує залучення в селекційні програми широкого різноманіття вихідного матеріалу та розробки нових підходів до його використання [6].

Тому на сьогоднішній день актуальним залишається питання вивчення продуктивного потенціалу гібридів кукурудзи залежно від використання вихідного матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Гур'єва І. А. Генетичний потенціал сучасного вихідного матеріалу кукурудзи / І. А. Гур'єва, С. М. Вакуленко, В. П. Степанова, Н. В. Кузьмишина // Генетика і селекція на межі тисячоліть. – К. : Логос, 2001. – Т. 2. – С. 610–615.
2. Гур'єва І. А. Генетичні ресурси кукурудзи в Україні. / І. А. Гур'єва, В. К. Рябчун. – Х., 2007. – 391 с.
3. Козубенко Л. В. Селекция кукурузы на раннеспелость / Л. В. Козубенко, И. А. Гурьева. – Х., 2000. – 239 с.
4. Нечаев В.И. Экономическая эффективность производства кукурузы на зерно / В. И. Нечаев, В. А. Александров // Кукуруза и сорго. – 1999. - №3. – С. 2-3.
5. Переверзев Д. С. Сравнительная оценка сортов кукурузы Средиземноморья на устойчивость к стебловому мотыльку / Д. С. Переверзев // Аграрная наука. – 1997. - №3. – С. 37-39.
6. Харченко Ю. В. Вихідний матеріал для селекції кукурудзи / Ю. В. Харченко, Л. Я. Харченко // Вісник ПДАА – Полтава, 2013. - № 3. – С. 61-67.

ОПУШЕННЯ У СОЇ КУЛЬТУРНОЇ

**Гарбузов Ю. Є.,
студент 3 курсу**

Науковий керівник –

Білявська Л.Г., кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Соя (*Glycine hispida* (L.) (з грецької мови *glicos* – солодкий, *hispida* – опушена) – найдавніша і найпоширеніша зернобобова, високобілкова, олійна культура світового землеробства [1].

Усі частини рослини, крім насіння та вінчика квітки, вкриті волосками білого або рудого кольору різних відтінків, які бувають прилягаючими, напівприлягаючими, прямими, закрученими або сплюснені. За густотою опушення може бути: нормальне, густе, рідке, частково рідке або відсутнє, а також таке, що опадає під час достигання.

Наявність опушення на рослині контролює рецесивний ген *p1*, в домінантному стані *P1*- рослина без опушення. Темне забарвлення опушення, яке домінує над світлим, мають малокультурні та дикі форми сої. Домінантний ген *T* контролює коричневе опушення, його рецесивний алель викликає сіре, ген *T2* (в присутності *T*) – буре, а рецесивний алель *t2* –сіре опушення [2, 3].

Колір опушення у рослин сої є однією з ознак, яку враховують в ході визначення апробаційної групи в процесі сортової сертифікації та експертизи нових сортів сої на охороноздатність за методикою UPOV (Union for the Protection of New Varieties of Plants) міжнародна організація з охорони нових сортів рослин.